

TAKING
COOPERATION
FORWARD

 Pracovný seminár MŽP SR | 10. november 2021

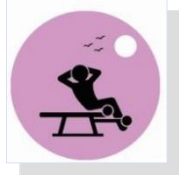

PRÍKLADY HODNOTENIA EKOSYSTÉMOVÝCH SLUŽIEB NA SLOVENSKU

KULTÚRNE EKOSYSTÉMOVÉ SLUŽBY

Centralparks | OZ Pronatur | Peter Mederly et al.

Rekreácia a turizmus - fyzické využívanie prírody a krajiny (C1)

Charakteristika:

Osobné (fyzické) úžitky z rekreácie a pozorovania prírody, krajiny, rastlín a živočíchov

Kapacita krajiny - národná úroveň

Metódy: kombinácia biofyzikálnych a štatistických údajov

Kapacita krajiny pre rekreáciu a turizmus = f (Krajinná štruktúra a funkcie lesov; Prírodné predpoklady - geotermálna energia, geofaktory a prvky, historická krajina, chránené územia; Realizačné predpoklady - pamiatky a objekty, rekreačná infraštruktúra).

Čiastkové hodnotenia:

Vhodnosť krajiny pre turizmus (0 - 10 bodov) + Prírodné a realizačné predpoklady (0 - 10 bodov); Index atraktivity prírody (0,8-1,6)

Prepočet na škálu 0-100 bodov

Vstupné údaje:

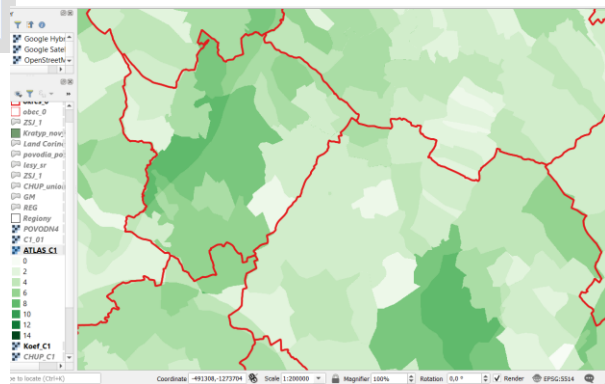
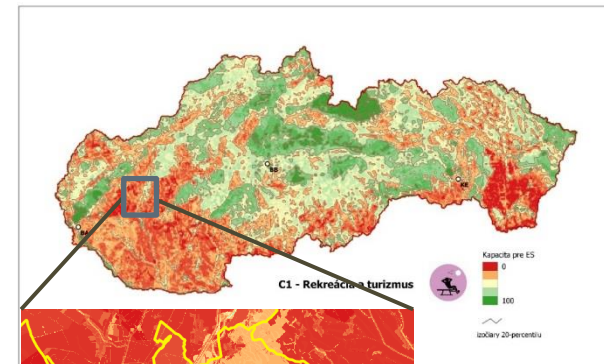
Vrstva	Názov vrstvy	Reklasifikovaná vrstva	Hodnota
21_LAND	Súčasná krajinná štruktúra	21_LAND_C1	0 to 5
24_FOR2	Funkčná klasifikácia lesov	24_FOR2_C1	0 to 5
10_WATBOD	Vodné toky a plochy	10_WATBOD_C1	0, 2
34_THERM	Potenciál pre geotermálnu energiu	34_THERM_C1	0, 1, 2
36_HIST	Oblasť tradičného využívania krajiny	36_HIST_C1	0, 1, 2
37_GEOL	Významné geologické a geomorfologické lokality	37_GEOL_C1	0, 1
39_ATTRAC	Kultúrne a historické pamiatky	39_ATTRAC_C1	0 to 3
40_RECR	Rekreačné a turistické objekty	40_RECR_C1	0, 1, 2
30_SIGNIF	Prírodoochranná významnosť územia	30_SIGNIF_C1	0.8 to 1.3
02_REL	Morfologicko-polohový typ reliéfu	02_REL_C1	1 to 1.3
Výpočtový algoritmus - C1			
C1A	Vhodnosť krajiny pre rekreáciu a turizmus	21_LAND_C1 + 24_FOR2_C1 + 10_WATBOD_C1	0 to 10 points
C1B	Ďalšie predpoklady pre rekreáciu a turizmus	[34_THERM_C1 + 36_HIST_C1 + 37_GEOL_C1 + 39_ATTRAC_C1 + 40_RECR_C1]	0 to 10 points
C1C	Index atraktivity prírody	30_SIGNIF_C1 * 0.2_REL_C1	0.8 to 1.6
C1 basic	Základná hodnota C1	[C1A+C1B/3] * C1C	0 to 19.2 points
C1 def	Modifikovaná hodnota C1	$I_{li} = (X_i - X_{min}) / (X_{max} - X_{min}) * 100$	0 to 100 points

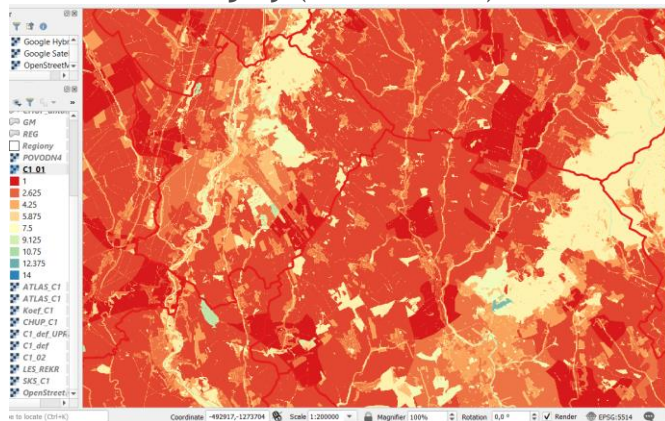
Rekreácia a turizmus (C1)

Kapacita krajiny - národná úroveň

Modifikovaná hodnota C1 (0 - 100)

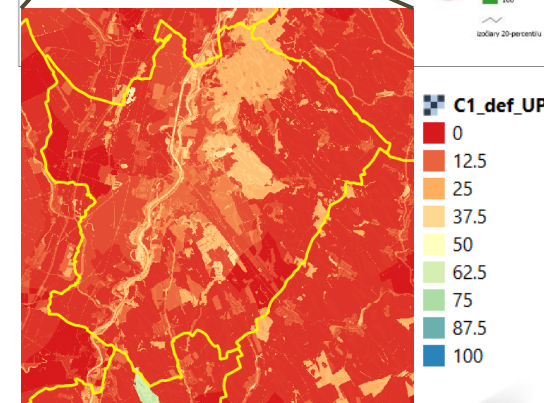
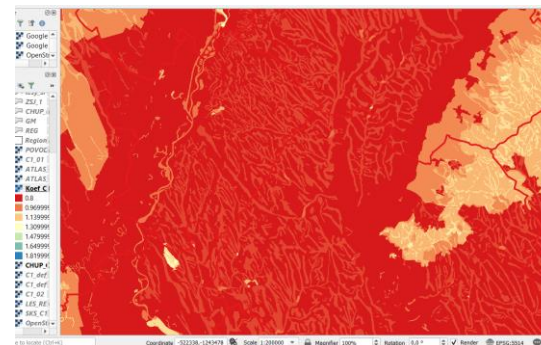
Vhodnosť krajiny (0 - 14 bodov)

Štatistické údaje pre obce

Katastre patriace do vin. oblasti - polygóny	VINOHR_C1	0,1,2
Tradičný spôsob využívania - polygóny	TRADIC_C1	0,1,2
Počet indiv. rekr. objektov (na polygóny)	CHATY_C1	0,1,2,3
Významost regiónov CR - polygóny	CESTRUCH_C1	0,1,2,3
Tepelný výkon geotermálnych vôd - polygóny	GEOTERM_C1	0,1,2
Typ kúpeľného miesta	KUPELE_C1	0,2
Počet kult. pamiatok (polygóny k.ú.)	KULT_P_C1	0,1,2,3
Význ. jaskyne a geomorf. lokality - body	JASKYNE_C1	0,1
Súčet	ATLAS_C1	1 až 14

Index atraktivity prírody (0,8-1,8)

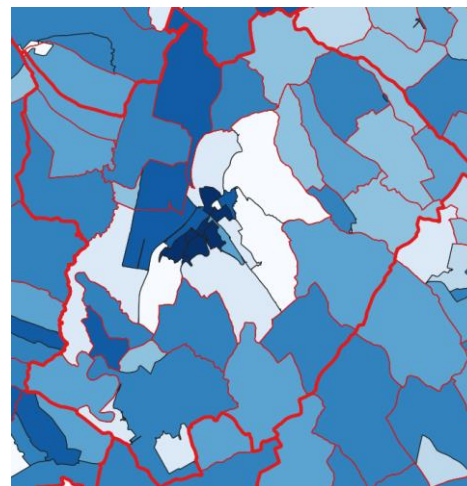

Rekreácia a turizmus - (C1)

Dopyt po ekosystémovej službe a tok ES (okresy, obce)

Počet a kapacita zariadení rekreácie a CR (počet, osoby)

Kapacity a výkony ubytovacích zariadení podľa okresov - ročné údaje [cr3002rr]		Počet ubytovacích zariadení	Počet lôžok v ubytovacích zariadeniach 1)	Počet návštevníkov v ubyt. zariadeniach	Počet prenocovaní návštevníkov v ubyt. zariadeniach
Okres Hlohovec	2019	6	192	3 566	6 934
Okres Hlohovec	2018	6	195	3 861	8 899
Okres Hlohovec	2017	6	195	3 821	7 438
Okres Hlohovec	2016	7	209	3 194	6 768
Okres Hlohovec	2015	6	149	2 288	3 860
Okres Hlohovec	2014	4	106	2 107	3 510
Okres Hlohovec	2013	6	123	3 172	5 299
Okres Hlohovec	2012	6	123	1 999	4 289
Okres Hlohovec	2011	D	D	D	D
Okres Hlohovec	2010	3	90	1 702	2 978
Okres Hlohovec	2009	3	90	2 154	4 418

Hustota (počet) obyvateľov - obce

Tržby cestovného ruchu v Slovenskej republike

Návštevníci a tržby ubytovacích zariadení podľa krajov - štvrt'ročné údaje [cr3005qr]									
Tržby za ubytovanie s DPH (v EUR)									
		Hotely (motely) ****	Ostatné hotely (motely, botely)	Penzióny	Turist. ubytovne, chatové osady	Kempingy, táboriská	Ubytovanie v súkromí	Ostatné inde neuvedené	Ubytovacie zariadenia spolu
Trnavský kraj	2019	24 439 121	12 582 915	3 712 037	605 375	302 342	262 836	3 159 460	45 064 086
Trnavský kraj	2018	22 283 022	11 035 714	2 463 760	396 020	237 133	161 653	2 197 211	38 774 513
Trenčiansky kraj	2019	9 946 645	10 462 113	4 580 761	1 578 764	164 017	365 970	8 390 301	35 488 571
Trenčiansky kraj	2018	10 839 476	9 076 746	3 700 233	1 307 219	68 160	251 981	10 803 705	36 047 520
Nitriansky kraj	2019	8 865 020	6 640 009	5 051 649	2 064 993	557 501	452 155	1 963 751	25 595 078
Nitriansky kraj	2018	8 229 360	5 115 554	4 586 341	2 111 562	570 225	376 024	1 346 873	22 335 939

Finančné vyjadrenie:

Ekonomická hodnota cestovného ruchu – tržby v súvisiacich činnostiach (tis. EUR pre obec, okres)

SR – nedostatočné štatistické údaje, potrebné je miestne zisťovanie

Ďalšie potrebné údaje:

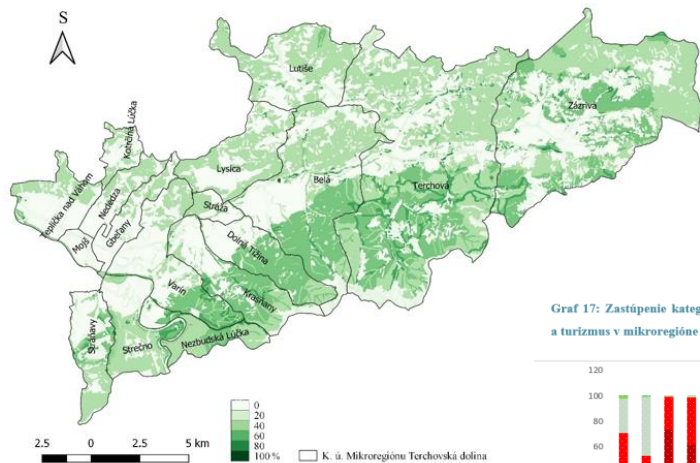
Počet návštevníkov v území (počet prenocovaní za rok)

Atraktívne miesta a ich návštevnosť (fotografie, tagy)

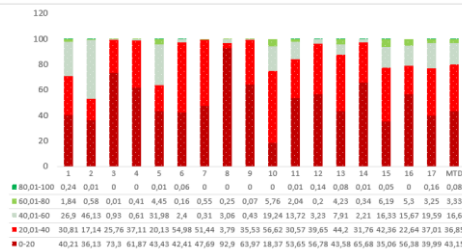
Príjem územia z cestovného ruchu (tis. EUR za rok)

Obrázok 7: Kapacita krajiny poskytovať kultúrnu ES Rekreácia a turizmus

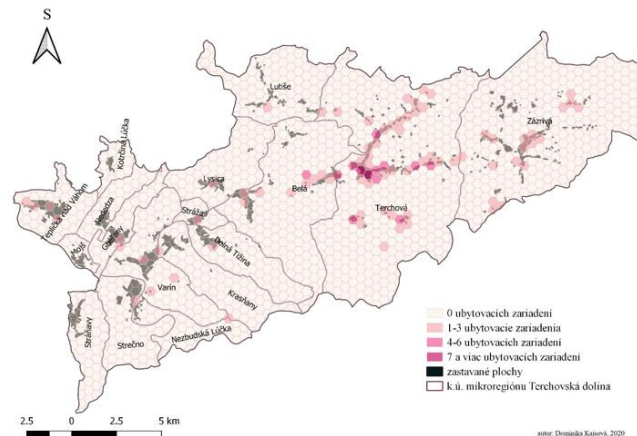
Graf 17: Zastúpenie kategórií kapacity krajiny poskytovať kultúrnu ES Rekreácia a turizmus v mikroregióne TD

1 – Belá, 2 – Dolná Tižina, 3 – Gbeľany, 4 – Kotreňská Lúčka, 5 – Kráľany, 6 – Lutiše, 7 – Lysica, 8 – Mojš, 9 – Nedežda, 10 – Nezbudská Lúčka, 11 – Stráňavy, 12 – Stráža, 13 – Strečno, 14 – Teplička nad Váhom, 15 – Terchová, 16 – Varín, 17 – Zázrivá, MTD – mikroregión TD

*hodnoty uvádzané v %

Obrázok 10: Hustota ubytovacích zariadení v mikroregióne TD v r. 2019

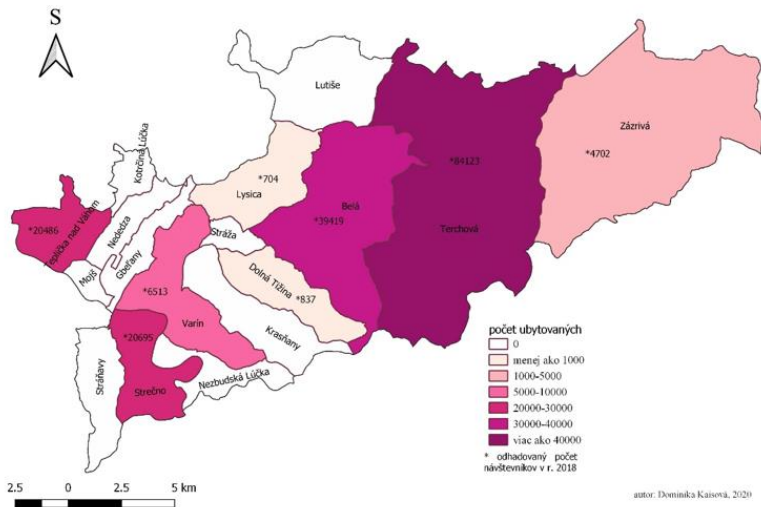
zdroj: Doménka Kaisová, 2020

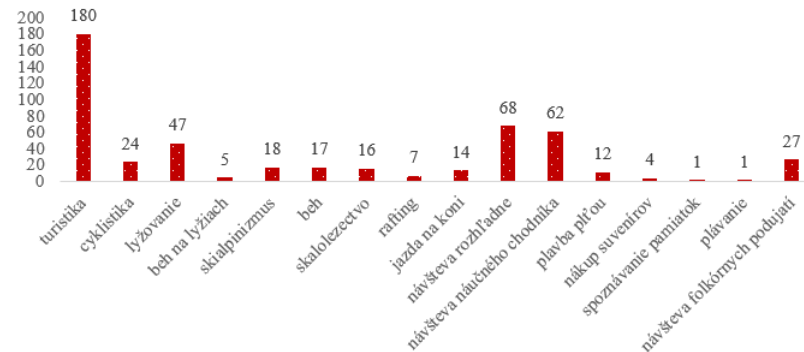

Využívanie (tok) ES

Obrázok 14: Odhad počtu ubytovaných návštevníkov v obciach Mikroregiónu TD v r. 2018

Graf 11: Aktivity respondentov v mikroregiónu TD, ktoré patria ku kultúrnej ES Rekreácia a turizmus

Finančné hodnotenie ES

Tabuľka 23: Výdavky návštevníkov v mikroregióne TD

Typ výdavku	Stredná hodnota
Strava	10
Doprava	5,7
Ubytovanie	9
Atrakcie	3

Zdroj: Dotazníkový prieskum 2019, vlastné prepočty

Pre výpočet kultúrnej ES Rekreácia a turizmus sme použili vzorec

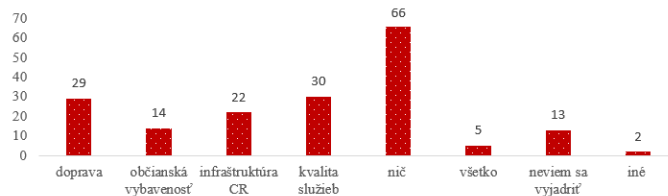
$$V_{RT} = S_m * D_m * N_v$$

kde S_m (EUR) je stredná hodnota výdavkov na osobu/deň, D_m je priemerná dĺžka pobytu návštevníka a N_v je priemerný počet návštevníkov (ročne).

Tabuľka 24: Odhad hodnoty kultúrnej ES Rekreácia a turizmus pre obce mikroregiónu TD

Obec	Odhad počtu návštevníkov	Odhad hodnoty kultúrnej ES Rekreácia a turizmus
Belá	31 058	2 873 424€
Dolná Tižina	661	61 154 €
Lysica	555	51 347 €
Strečno	17 205	1 591 772 €
Teplička nad Váhom	16 137	1 492 963 €
Terchová	66 282	6 132 278 €
Varín	5 132	474 802 €
Zázrivá	3 722	344 352 €
Mikroregión TD	140 752	13 022 092 €

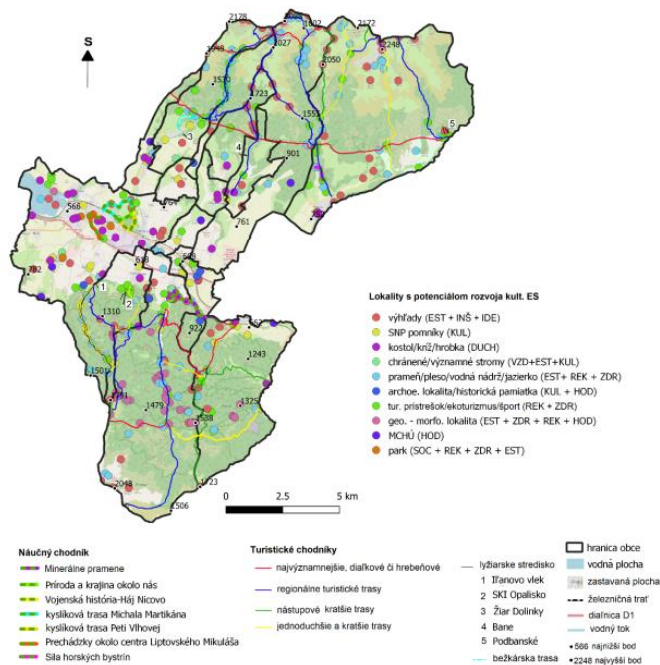
Graf 16: Oblasti v službách, ktoré by podľa názoru respondentov bolo potrebné zlepšiť

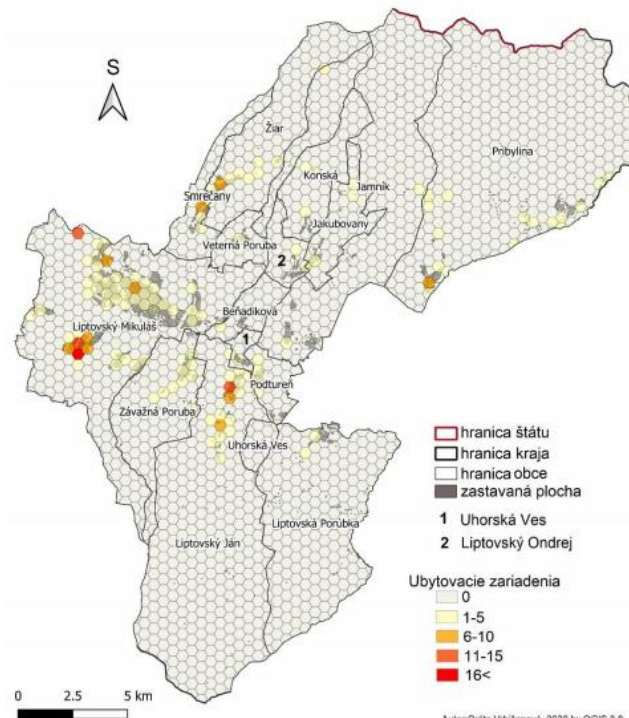

Mapovanie kapacity ES

Obr. č. 20: Náučné a turistické chodníky, lyžiarske vleky a bežkárske trasy na území Horného Liptova (2020)

Obr. č. 23: Hustota ubytovacích zariadení na území Horného Liptova (2019)

Autor: Gréta Vrbičanová, 2020 by QGIS 3.8

EST – estetika krajiny; INŠ – inšpirácia; IDE – identita; KUL – kultúrne hodnoty; DUCH – duchovné hodnoty; VZD – hodnoty vzdelávania; REK – rekreácia a turizmus; ZDR – podpora zdravia; HOD – hodnoty dedičstva; SOC – podpora sociálnych vzťahov

Využívanie (tok) ES

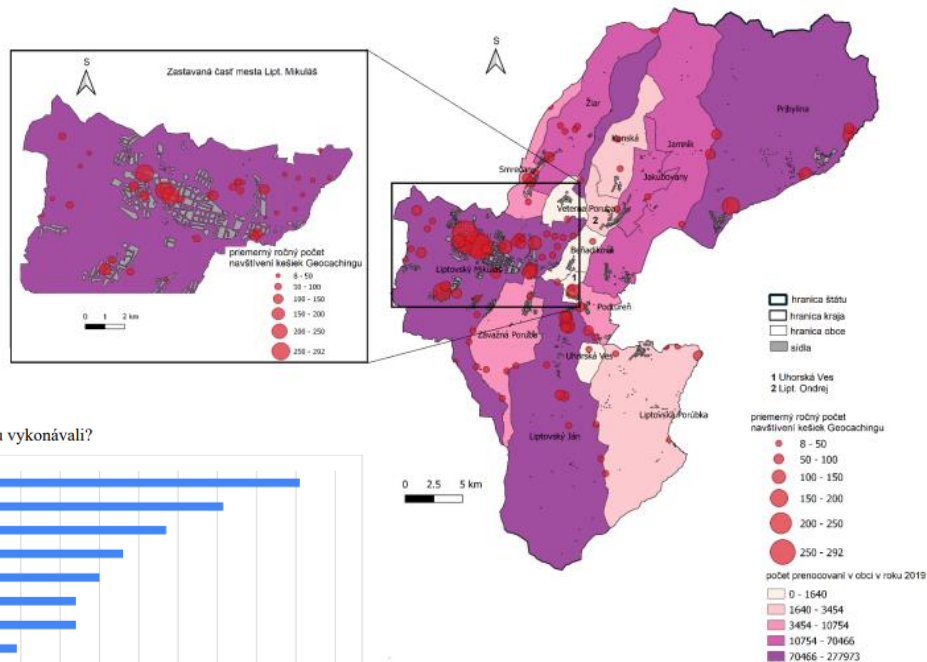
Tab. č. 11: Počet prenocovaní v jednotlivých obciach Horného Liptova (2015 – 2019)

obec	počet prenocovaní v roku				
	2015	2016	2017	2018	2019
Beňadiková	0	0	0	0	0
Jakubovany*	44 640	44 640	44 640	44 640	44 640
Jamník**	5 856	11 413	11 003	11 072	11 420
Kónská	5030	3550	2646	2789	2632
Liptovská Porúbka	2363	2860	2668	3270	3065
Liptovský Ján	223350	222970	227460	230800	239900
Liptovský Mikuláš	169807	221410	238330	228617	277973
Liptovský Ondrej	1151	1858	1791	2177	1960
Podtureň	10842	13114	11944	11307	10310

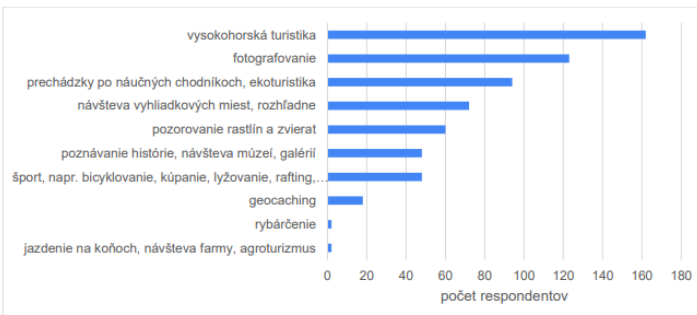
Tab. č. 12: Počet navštívení vybraných lokalit/inštitúcií CR na území Horného Liptova v rokoch 2015-2019

Lokalita/Inštitúcia CR	počet navštívení v roku				
	2015	2016	2017	2018	2019
TANAP - štítáč Žiarska	253	434	352	401	394
TANAP - štítáč Račková-ráčestie (smer Račková dolina)	85	105	104	131	79
TANAP - štítáč Račková-ráčestie (smer Jamnícká dolina)	6	44	61	32	13
TANAP - štítáč Bystrá	20	14	12	41	19
TANAP - štítáč Kamenistá	10	13	10	11	11
Múzeum Janka Kráľa	x	x	23 255 (zahraniční 4 598)	24 169 (zahraniční 4 376)	25190
Centrálny objekt Lipt.Galéria P.M. Bohúňa	24 004	29 532	36 051	31 6**	31 6**
Galéria Kolomana Sokola	1909	2701	3533	29	29
Národná kultúrna pamiatka Čierny orol	11413	9554	10789	132	132

Obr. č. 30: Priemerný ročný počet navštívení kešiek Geocachingu a prenocovaní na území Horného Liptova v roku 2019

Graf č. 10: Otázka: Aké aktivity ste počas pobytu vykonávali?

Prírodné a kultúrne dedičstvo - intelektuálne a vedecké hodnoty (C3)

Charakteristika:

Poznatky pre vedu, výskum, vzdelávanie a environmentálnu výchovu

Kapacita krajiny - národná úroveň

Metódy: kombinácia biofyzikálnych a štatistických údajov

Kapacita krajiny z hľadiska prírodného a kultúrneho dedičstva = f (Krajinná štruktúra, funkcie lesov a vodné prvky; Historická krajina a chránené územia; Prírodná a kult.-historická významnosť územia).

Čiastkové hodnotenia:

Prírodná hodnota dedičstva (0 - 12 b.) + Historická hodnota dedičstva (0 - 4 b.); Index významnosti územia (prírodoochr. významnosť x kult.-hist. atraktivita)

Prepočet na škálu 0-100 bodov

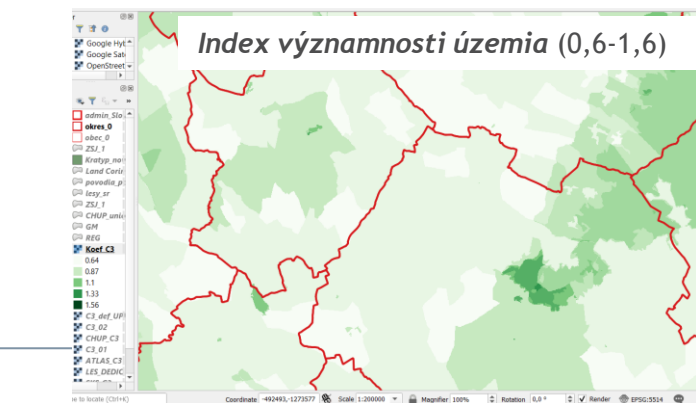
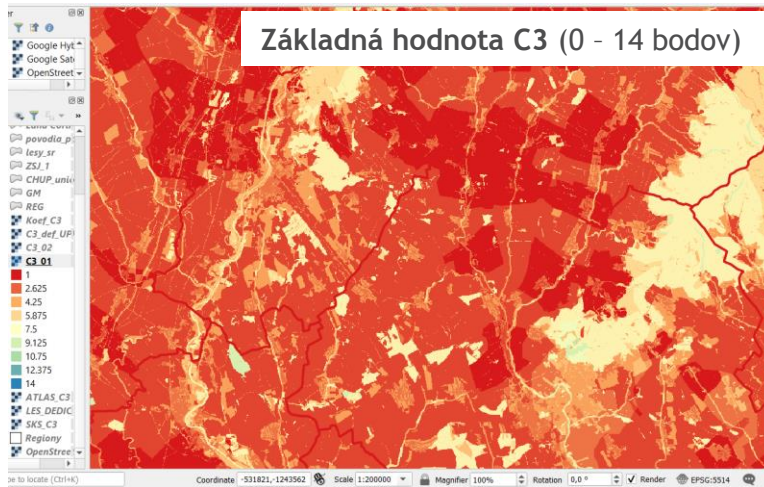
Vstupné údaje:

Vrstva	Názov vrstvy	Reklasifikovaná vrstva	Hodnota
21_LAND	Súčasná krajinná štruktúra	21_LAND_C3	0 to 5
24_FOR2	Funkčná klasifikácia lesov	24_FOR2_C3	0 to 3
10A_WATIMP	Vodohospodársky významné toky	10A_WATIMP_C3	0, 1
29_NATPR	Kategorizácia chránených území	29_NATPR_C3	0 to 3
36_HIST	Oblasti tradičného využívania krajiny	36_HIST_C3	0, 1, 2
38_PARKS	Historické parky a záhrady	38_PARKS_C3	0, 2
30_SIGNIF	Prírodoochranná významnosť územia	30_SIGNIF_C3	0.8 to 1.3
39_ATTRAC	Kultúrne a historické pamiatky	39_ATTRAC_C3	0.8 to 1.3
Výpočtový algoritmus - C3			
C3A	Prírodná hodnota dedičstva krajiny	21_LAND_C3 + 24_FOR2_C3 + 10A_WATIMP_C3 + 29_NATPR_C3	0 to 12 points
C3B	Historická hodnota dedičstva krajiny	36_HIST_C3 + 38_PARKS_C3	0 to 4 points
C3C	Index významnosti územia	30_SIGNIF_C3 * 39_ATTRAC_C3	0.64 to 1.8
C3 basic	Základná hodnota C3	[C3A+C3B] * C3C	0 to 25 points
C3 def	Modifikovaná hodnota C3	$I_{xi} = (X_i - X_{min} / X_{max} - X_{min}) * 100$	0 to 100 points

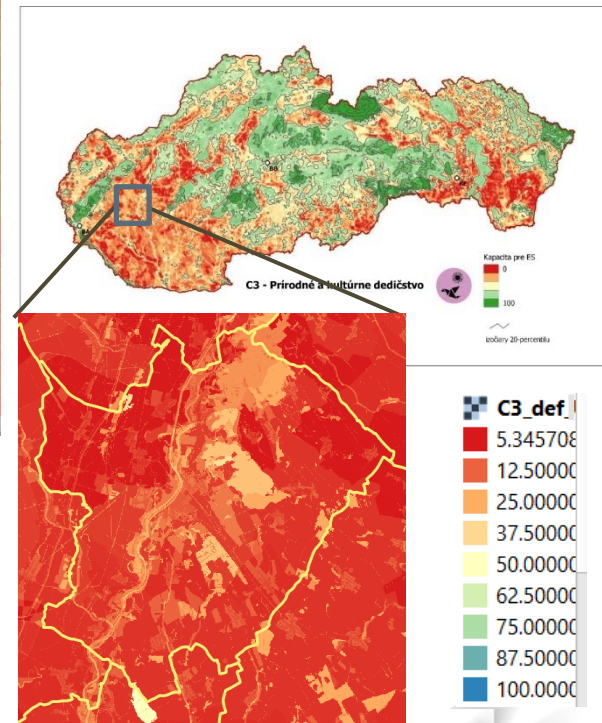

Prírodné a kultúrne dedičstvo (C3)

Kapacita krajiny - národná úroveň

Modifikovaná hodnota C3 (0 - 100)

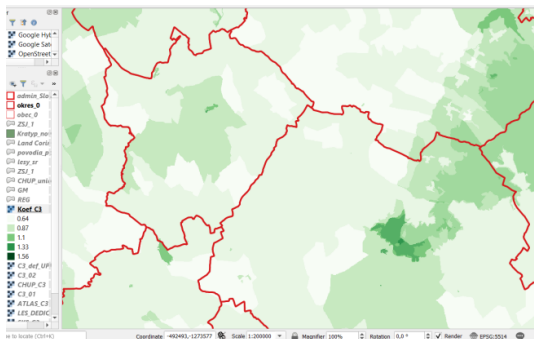

Prírodné a kultúrne dedičstvo (C3)

Dopyt po ekosystémovej službe a tok ES (okresy, obce)

Múzeá a galérie - obce

Múzeá a galérie [ku5005rr]	Rok	Múzeá	Galérie
Okres Hlohovec	2018	3	0
Bojničky	2018	0	0
Červeník	2018	0	0
Dolné Otrokovce	2018	0	0
Dolné Trhovište	2018	0	0
Dolné Zelenice	2018	0	0
Dvorníky	2018	0	0
Hlohovec	2018	3	0

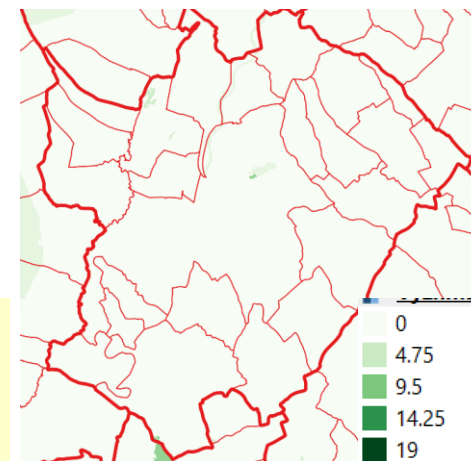
Kultúrno-historická atraktivita - obce (štatistické údaje)

Ďalšie potrebné údaje:

Počet návštevníkov: kult.-hist. objekty a pamiatky, chránené územia

Dôvod návštevy a vnímané hodnoty územia

Prírodoochranná významnosť územia SR (relatívna hodnota prírodného dedičstva)

Finančné vyjadrenie:

Hodnota KES C3 (EUR/rok pre obec, okres, chránené územie)

Vstupné údaje: vstupné poplatky do CHÚ, ochota návštevníkov platiť...

SR – nedostatočné štatistické údaje, potrebné je miestne zisťovanie a dotazníkový prieskum

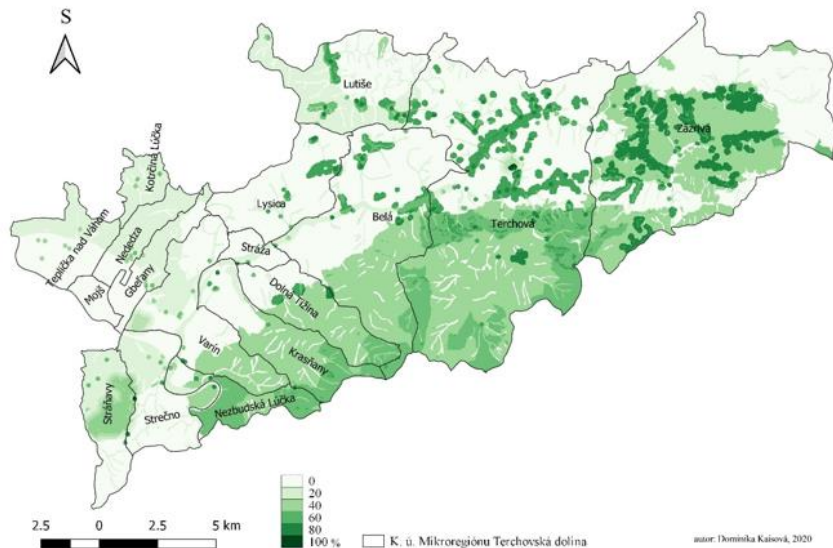

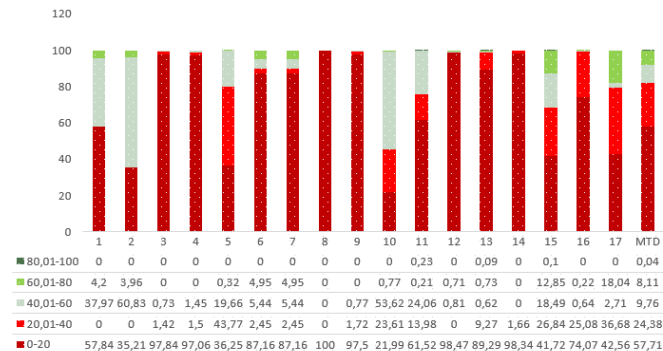
Prírodné a kultúrne dedičstvo (C3)

Príklad hodnotenia - Mikroregión Terčovská dolina (dizertačná práca D. Kaisová, 2020)

Obrázok 9: Kapacita krajiny poskytovať kultúrnu ES Prírodné a kultúrne dedičstvo

Graf 19: Zastúpenie kategórií kapacity krajiny poskytovať kultúrnu ES Prírodné a kultúrne dedičstvo v mikroregióne TD

1 – Belá, 2 – Dolná Tížina, 3 – Gbeľany, 4 – Kotrčiná Lúčka, 5 – Krasňany, 6 – Lúče, 7 – Lysica, 8 – Mojs, 9 – Nededza, 10 – Nezbudská Lúčka, 11 – Strážavy, 12 – Stráža, 13 – Strečno, 14 – Teplička nad Váhom, 15 – Terchová, 16 – Varín, 17 – Zázrivá, MTD – mikroregión TD

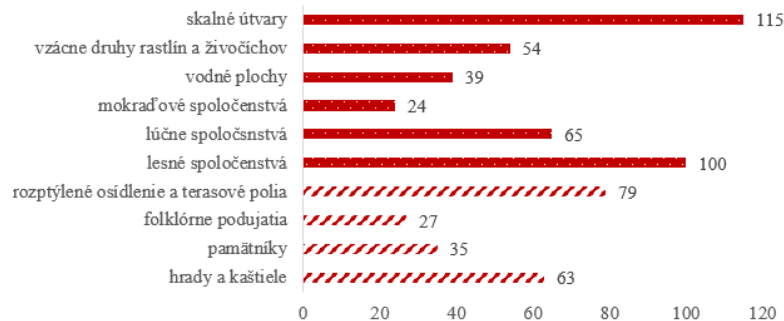
*hodnota uvádzaná v %

Kapacita ES:
Interpretácia mapovania štruktúry krajiny a ubytovacích kapacít

Graf 13: Atraktivity kultúrnej ES Prírodné a kultúrne dedičstvo v mikroregióne TD

Využívanie (tok) ES:

Hodnotenie údajov získaných mapovaním a dotazníkovým prieskumom

Graf 14: Reakcie respondentov na dôležitosť zachovania jednotlivých prvkov prírodného a kultúrneho dedičstva v mikroregióne TD

Prírodné a kultúrne dedičstvo (C3)

Príklad hodnotenia - Mikroregión Terchovská dolina (dizertačná práca D. Kaisová, 2020)

4.6.3. Ekonomické hodnotenie kultúrnej ES Prírodné a kultúrne dedičstvo

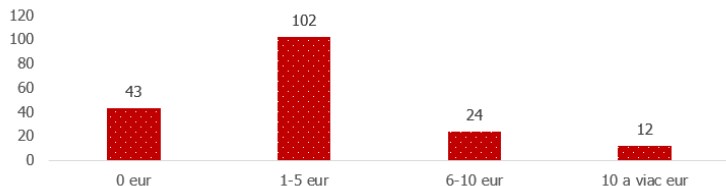
Hodnotu kultúrnej ES Prírodné a kultúrne dedičstvo sme vypočítali rovnako ako hodnotu kultúrnej ES Estetika a krajinný ráz. Líšila sa iba hodnota predstavujúca podiel respondentov, ktorí označili kultúrnu ES prírodné a kultúrne dedičstvo ako dôvod svojej návštevy mikroregiónu TD.

Pre výpočet sme použili vzorec:

$$V_{PKD} = N_v * WTP_m * sPKD$$

kde N_v je priemerný počet návštevníkov (ročne), WTP_m je priemerná hodnota ochoty platiť za osobu a $sPKD$ je podiel respondentov, ktorí označili kultúrnu ES Prírodné a kultúrne dedičstvo ako dôvod svojej návštevy.

Graf 15: Ochota návštevníkov platiť za vstup do CHÚ v mikroregióne TD

Tabuľka 28: Odhad hodnoty kultúrnej ES Prírodné a kultúrne dedičstvo pre obce mikroregiónu TD

Obec	Odhad počtu návštevníkov	Odhad hodnoty kultúrnej ES Prírodné a kultúrne dedičstvo
Belá	31 058	81993 €
Dolná Tižina	661	1745 €
Lysica	555	1465 €
Strečno	17 205	45421 €
Teplica nad Váhom	16 137	42602 €
Terchová	66 282	174984 €
Varín	5 132	13548 €
Zázrivá	3 722	9826 €
Mikroregión TD	140 752	371585 €

Finančné hodnotenie ES:
Hodnotenie údajov získaných mapovaním a dotazníkovým prieskumom

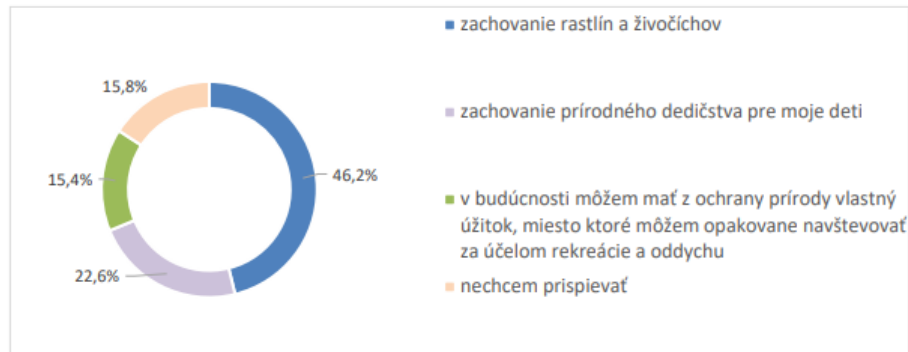

Graf č. 16: Otázka: Ktoré prvky krajiny Horného Liptova by podľa Vás mali určite ostať zachované bez zmeny pre budúce generácie?

Graf č. 17: Aký by bol Váš hlavný motív darovania týchto financií?

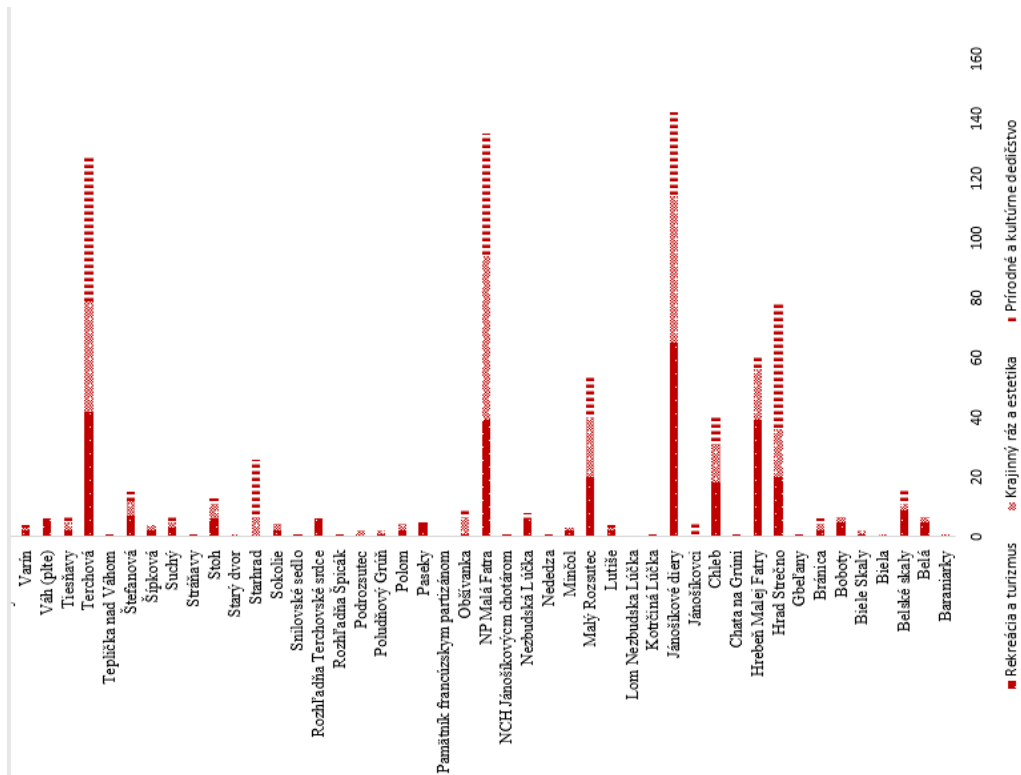

Hodnota ES - morálna:

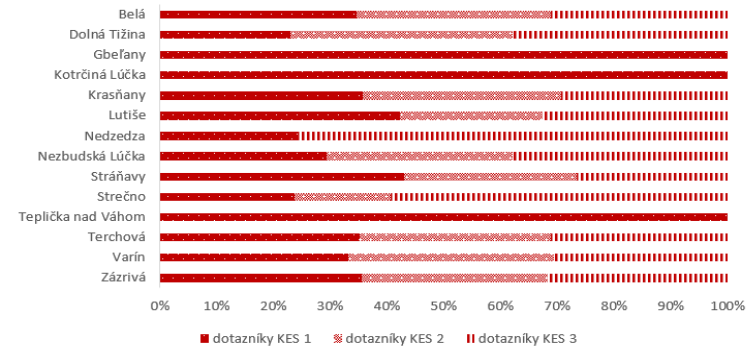
Motivácia návštevníkov územia (údaje z dotazníkového prieskumu)

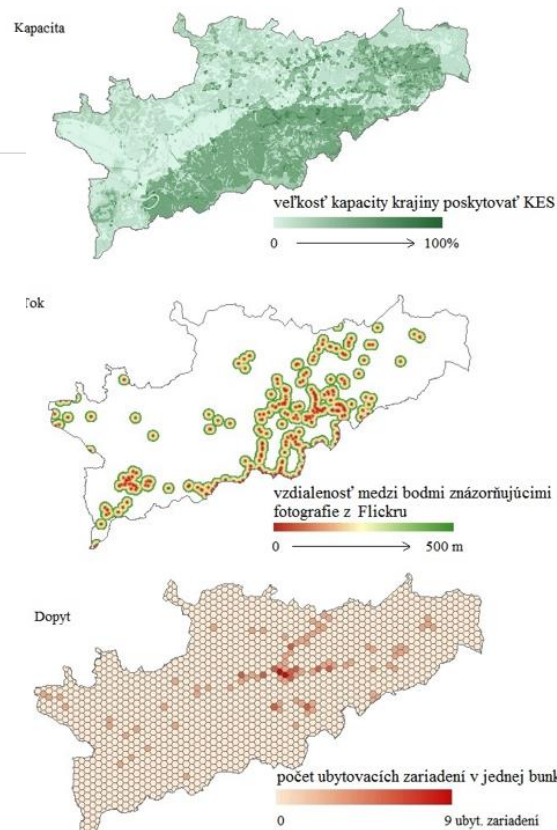
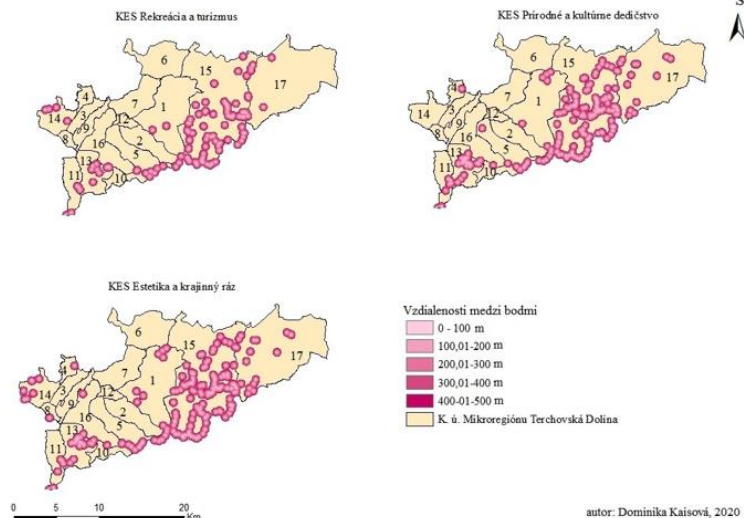
Tabuľka 17: Percentuálne zastúpenie navštívených lokalít za účelom určitej kultúrnej ES v obciach mikroregiónu TD

Porovnanie kultúrnych ES:
Hodnotenie údajov získaných dotazníkovým prieskumom medzi návštevníkmi

Obrázok 11: Tok jednotlivých kultúrnych ES v mikroregióne TD na základe údajov zo sociálnej siete Flickr

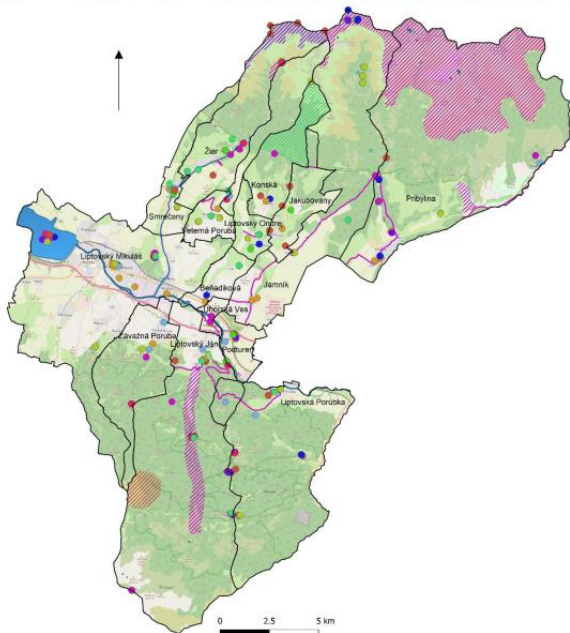
Porovnanie kultúrnych ES:

- Prírodné predpoklady a land use (mapovanie)
- Analýza sociálnych sietí (napr. Flickr)
- Údaje o ubytovacích zariadeniach (štatistika obcí)

Príklad hodnotenia - Mikroregión Horný Liptov (dizertačná práca G. Vrbičanová, 2021)

Obr. 8. 25: Ponuka KES na vybranom území Horného Liptova z pohľadu starostov (2019)

Kultúrne úžitky

- Estetika
- Kultúrne dedičstvo
- Duchovné a náboženské úžitky
- Vzdelávanie
- Inšpirácia
- Identita
- Zdravie - mentálne aj fyzické
- Rekreačia, šport a ekoturizmus
- Hodnoty dedičstva
- Podpora sociálnych vzťahov
- Rekreačia, šport a ekoturizmus
- Estetika
- Identita
- Rekreačia, šport a ekoturizmus
- Hodnoty dedičstva

- Inverzia obce
- vodná plocha
- zastavaná plocha
- železničná trať
- diaľnica D1
- vodný tok

Tab. 8. 10: Hodnotiacia matica územia Horného Liptova podľa stakeholderov (2019)

Kultúrne úžitky:	Rekreačia, šport a ekoturizmus	Duchovné a náboženské úžitky	Kultúrne dedičstvo	Estetika	Inšpirácia	Identita	Sociálne vzťahy	Vzdelávanie	Zdravie (mentálne/fyzické)	Hodnoty dedičstva, existencie
<i>Skupina prvkov:</i>										
Lesná a nelesná vegetácia (lesy, krovinový porast)	5	4	4	5	5	4	4	5	5	5
Trvalé trávne porasty (lúky a pasienky)	5	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Poľnohospodárske kultúry (orná pôda, ovocné sady)	3	3	3	3	3	3	3	4	3	4
Vodné toky a plochy	5	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Sídelné priestory (zastavaná plocha)	3	3	3	3	3	3	4	3	3	3
Podložie (skaly, skalné steny)	4	4	3	4	4	4	3	4	4	4
Technické (priemyselné) priestory	2	2	2	2	2	2	2	3	2	3
Doprava (cesty, parkoviská, letiská, železnice...)	3	2	2	2	2	2	3	2	2	3

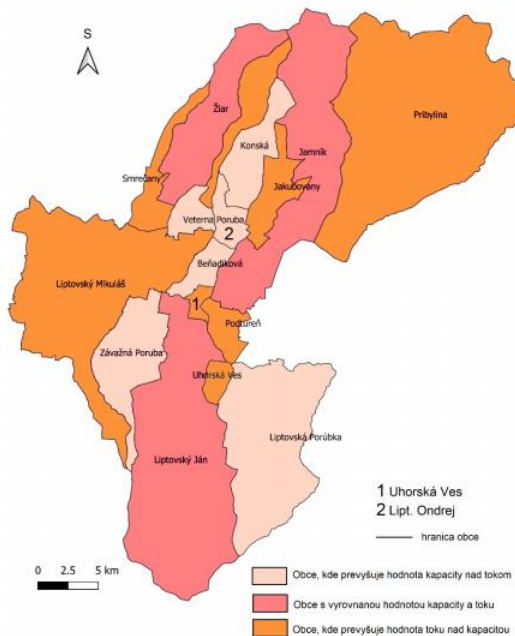
(0/ nemá potenciál; 1/ veľmi malý potenciál; 2/ malý potenciál; 3/ stredný potenciál; 4/ vysoký potenciál; 5/ veľmi vysoký potenciál)

Kultúrne úžitky

- Estetika
- Kultúrne dedičstvo
- Duchovné a náboženské úžitky
- Vzdelávanie
- Inšpirácia
- Identita
- Zdravie - mentálne aj fyzické
- Rekreačia, šport a ekoturizmus
- Hodnoty dedičstva
- Podpora sociálnych vzťahov
- Rekreačia, šport a ekoturizmus
- Estetika
- Identita
- Rekreačia, šport a ekoturizmus
- Hodnoty dedičstva

Mapovanie kapacity KES:
 Riadené rozhovory a dotazníky so starostami obcí, prípadne inými zainteresovanými stranami

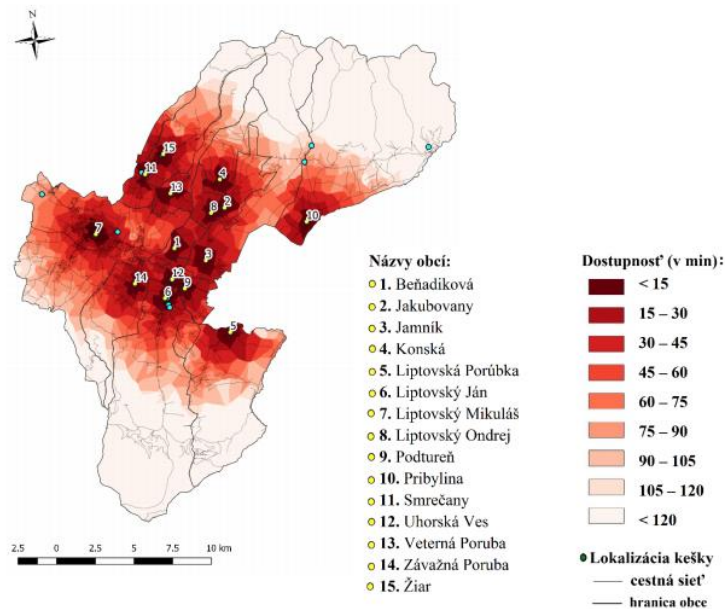
Obr. č. 32: Priestorová distribúcia miery kapacity a toku po kultúrnych ES v obciach Horného Liptova (2019)

autor: Vrbičanová, G. 2020 by QGIS 3

Hodnotenie kapacity a toku KES: Porovnanie obcí, návrh možností rozvoja turistiky

Obr. č. 33: Pešia dostupnosť k lokalitám Geocachingu s najväčším potenciálom pre rozvoj mäkkého CR na území Horného Liptova (2019)

Príklad hodnotenia - Mikroregión Horný Liptov (dizertačná práca G. Vrbičanová, 2021)

Vyberte jednu možnosť (obrázok), s ktorým ste najviac stotožnený a uvítali by ste takúto zmenu krajiny na území Horného Liptova

"Intenzívny turizmus" *

- + výrub lesov na úkor turistickej infraštruktúry (SKI centrá, parkoviská, hotely)
- + veľkokapacitné hotely
- + budovanie dopravných komunikácií
- + nárast dopravy
- + rozvoj výstavby (nárast ubytovacích zariadení typu "privát" a "penzión")

Označte iba jednu elipsu.

PÁČI SA MI TAKÁTO KRAJINA "intenzívny turizmus"
NECHCEM ABY SA KRAJINA HORNÉHO LIPTOVA TAKTO ZMENILA

"Ekoturizmus" *

- + šetrná forma turizmu k životnému prostrediu
- + podpora a rozvoj agroturistiky
- + pozorovanie zvierat a rastlín v prírode
- + podpora biodiverzity
- + návrat ku tradičnému poľnohospodárstvu, vznik malých fariem

"Zarastanie krajiny lesmi" *

- + intenzívne zarastanie krajiny lesmi na úkor prirodzených lúk a pasienkov
- + opustenie od poľnohospodárstva a obhospodarovania krajiny
- + obmedzená výstavba v chránenom území ako aj v jeho ochrannom pásme
- + obmedzená ťažba vo všetkých stupňoch ochrany prírody
- + sprísnenie ochrany prírody a krajiny

Označte iba jednu elipsu.

PÁČI SA MI TAKÁTO KRAJINA "zarastanie krajiny lesmi"
NECHCEM ABY SA KRAJINA HORNÉHO LIPTOVA TAKTO ZMENILA

"Poľnohospodárska krajina" *

- + prevaha poľnohospodárskej pôdy
- + veľkoblukové aj maloblukové polia
- + výrub lesov a ústup prirodzených lúk na úkor rastlinnej produkcie
- + pestovanie monokultúr

Označte iba jednu elipsu.

Scenáre možného rozvoja územia -
Preferencie z pohľadu obyvateľov a návštevníkov

VYUŽITIE KONCEPTU EKOSYSTÉMOVÝCH SLUŽIEB V PRAXI - ZÁVER

- Zložitá a komplexná úloha - množstvo dostupných metód a pracovných postupov, ale málo údajov najmä na miestnej úrovni
- Neexistuje jednoduchý návod na presadenie konceptu ES do praxe
- Zapojenie stakeholderov je nevyhnutné - na všetkých úrovniach!
- Príklady dobrej praxe môžu napomôcť k dosiahnutiu tohto cieľa.

